Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 28 (280) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 9 ЛІПЕНЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

ДА 85-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЦЁТКІ

Паэтэса — рэвалюцыянерка Цётка

ПАЭТЭСА РЭВАЛЮЦЫЯНЕРКА

Нарадзілася Алаіза Пашкевіч 15 ліпеня 1876 года ў вёсцы Пяшчаны, Лідскага павета, былой Віленскай губерні. Бацька яе быў заможным селянінам і нават карыстаўся працаю парабкаў. Пазней, калі паэтэса стала на шлях рэвалюцыйнай барацьбы, у яе з бацькам часта ўзнікалі канфлікты. Яна заклікала парабкаў бунтавацца супраць багацеям, патрабаваць у іх павышэння зарплаты.

Закончыўшы ў 1902 годзе прыватную гімназію ў Вільні і атрымаўшы дыплом на права выкладання арыфметыкі ў вясковай школе, Алаіза Пашкевіч едзе на працу ў вёску. Аднак будучую паэтэсу прыцягвае горад, жаданне больш глыбока пазнаць жыццё. Яна адчувае недахоп адукацыі. Таму ў хуткім часе Алаіза Пашкевіч едзе ў Пецербург, дзе паступае на агульнаадукацыйныя курсы прафесара Лесгафта.

Знаходжанне паэтэсы ў Пецербургу, горадзе, які называюць «калыскай рэвалюцыі», мела для яе рашучае значэнне. Сувязь з рэвалюцыйна - дэмакратычнай моладдзю Пецербурга дапамагло Цётцы ўсвядоміць, што рэвалюцыя ў краіне непазбежна, што толькі яна зможа асвабадзіць народы царскай Расіі ад бязлітаснага сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. І калі ў 1904 г. Цётка вярнулася ў Беларусь, адразу ж пачала сваю рэвалюцыйную дзейнасць.

Вершы паэтэсы, якія былі напісаны пад уплывам падзей рэвалюцыі, поўныя нянавісці да самадзяржаўя. Яны прызываюць да знішчэння старога свету, да барацьбы за свабоду. У вершы «Хрэст на свабоду», напісаным як водгук на расстрэл мірнай дэманстрацыі 9-га студзеня, паэтэса развенчвае веру народа ў цара:

Дурняў хрысціць на свабоду.
Цар навуку даў народу,
Паказаў ім, як бы з неба,
Што больш цара не трэба!

У яркіх мастацкіх вобразах малюе паэтэса карціны народных пакут і паказвае, што чаша яго цярпення перапоўнілася, што яго гнеў справядлівы. Кожная страфа верша гучыць як прызыў да рэвалюцыі, да звяржэння самаўладства.

Многія вершы яе («Хрэст на свабоду», «Мора», «Ласы») Літоўская сацыял - дэмакратычная рабочая партыя друкавала як пракламацыі і ў тысячах экземпляраў распаўсюджвала сярод рэвалюцыйнага народа.

Цётка, зразумела, не ўзнялася да разумення ўсёй сутнасці буржуазна дэмакратычнай рэвалюцыі, не зразумела ўсяго непазбежнага пераходу яе ў рэвалюцыю сацыялістычную. Не разумела яна дакладна і ролі пралетарыяту ў барацьбе народа. Аднак многа ў паэзіі Цёткі гаворыцца аб тым, што яна ішла к правільнаму разуменню кіруючых сіл рэвалюцыі, што яна пачынала разумець значэнне гэтай новай сілы, якая нарадзілася і змацавалася на яе вачах. У вершы «Пад штандарам» паэтэса стварыла вобраз рабочага. Юнак - рабочы з чырвоным сцягам у руках адважна ідзе наперадзе калоны дэманстрантаў. Ён упаў, забіты варожай куляй, аднак чырвоны сцяг падхапілі другія моцныя рукі.

А народ і пяе,
Пад штандарам ідзе,
На варога — цара
Крэпку руку нясе.

(Працяг на стар. 3)

400 ГОД

Нядаўна ў Аўгустове адбыліся ўрачыстасці, звязаныя з 400-годдзем гэтага горада.
На здымку: Вулічны паход адкрываюць кароль Зыгмунт Аўгуст і каралева Барбара Радзівіл (на конях).
Фота: Я. Рыбінскі

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

Як найбольш пасадкі лесу, як найбольш азелянення

Пагаворка «нас не было — лес быў, мы жывем — лес жыве і нас не будзе — лес будзе» была выдумана нашымі прадзедамі, якім здавалася, што акружаючыя іх лясныя нетры ніколі не ўступяць перад чалавекам, ніколі не загінуць. Але чалавек аказаўся пераможцам. Дапамаглі яшчэ рознародныя катаклізмы і лясныя нетры сталі рэдкасцю. Свята ахоўваюцца сёння толькі астаткі даўніх пушчаў у выглядзе запаведнікаў. Наша Беласточчына, напрыклад, славіцца сваім Белавежскім запаведнікам не толькі ў Еўропе. Ды Беласточчына з'яўляецца зараз яшчэ ў шчаслівым палажэнні адносна лясных багаццяў наогул у параўнанні да ўсёй краіны і Заходняй Еўропы. Але, каб утрымаць гэтае шчасце (лясны прэстыж), неабходна сур'ёзная планавая гаспадарка над лясамі, неабходна дбаць аб прапорцыю між вырубкай лесу і яго пасадкай.

Маючы ўсё гэтае на думцы, я звярнуўся з некалькімі пытаннямі да надляснічага Сакольскага надлясніцтва з сядзібай у Копнай Гары, грам Пятра Платніцкага.

— Цудоўныя сасновыя лясы мае ваша Сакольшчына. Праязджаючы, дзе ні дзе відаць маладую пасадку. Ці многа садзіце лесу?

(Працяг на стар. 5)

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

НА СТАРЫМ СТАВЕ

фота: Г. Рагазінскі

Да каго належыць Кувэйт?

Нямногім толькі здаецца, што пасля адмены брытанскага пратэктарата (19 чэрвеня 1961 г.) Кувэйт стаў незалежнай і самастойнай дзяржавай. У сапраўднасці ж у гэтым маленькім шэйханаце, уціснутым паміж Іракам і Саудаўскай Аравіяй, змянілася толькі форма каланіяльнага панавання. Зараз, замест брытанскага губернатара, знаходзяцца тут шматлікія саветнікі шэйха, якія надта ж неахвотна прызнаюцца да свайго сапраўднага грамадзянства. Тым не менш афіцыяльнае абнародванне незалежнасці Кувэйту выклікала на Блізкім Усходзе шмат здагадак аб магчымасці небяспечных у будучыні падзей. Толькі мінуў тыдзень пасля заявы Англіі, што яна вырашыла прызнаць незалежнасць гэтай краіне і падпісаць з ёю дагавор аб дружбе і абароне, як прэм'ер суседняй дзяржавы Ірака, Касем, сказаў даслоўна, што Кувэйт з'яўляецца неад'емнай часткай Ірака. Іракскі прэм'ер спаслаўся на часы атаманскай імперыі, калі Кувэйт уваходзіў у склад правінцыі Басра, якая сёння знаходзіцца ў межах Ірака. У 1899 годзе Кувэйт набыла Англія за 15 тысяч рупій. Сёння суседнім арабскім дзяржавам вельмі не падабаецца такая пазіцыя Ірака. Надта ж хацелася б Саудаўскай Аравіі бачыць у сваім складзе Кувэйт, а Аб'яднаная Арабская Рэспубліка баіцца, што ўключэнне Кувэйту ў склад Ірака павялічыць магутнасць Касема. Найбольш прадпрыймальнай аказалася Англія, якая накіравала ўжо ў Персідскі заліў свае ваенныя караблі.

Чаму ж такую вялікую ўвагу прыцягвае гэтая малая краіна, 20 тысяч кв. км. плошчы, а колькасць насельніцтва 180 тысяч? Вось таму, што Кувэйт мае нафту. У мінулым годзе ён здабыў каля 70 мільёнаў тон. Для параўнання падаем, што Румынія здабыла ў 1960 годзе 12 мільёнаў тон. Амерыканская і брытанская нафтавыя таварыствы, якія маюць канцэсіі на здабычу гэтай каштоўнай сыравіны ў Кувэйце, плацяць штогод шэйху каля мільярда долараў, дасягаючы ў той час значна большыя даходы.

Нягледзячы на тое, якія будуць вынікі гэтага канфлікту, Кувэйт на даўжэйшы час астанецца небяспечным ачагом на Блізкім Усходзе. Правільна пісала нядаўна адна з ліванскіх газет, што «дамаганні ў адносінах да Кувэйту пахнуць нафтай».

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ЭКСКУРСІЯ Ў ПОЗНАНЬ

Заўсёды ініцыятыўны старшыня Прамыслова - Гаспадарчага Праўлення, «Betesca» Пятро Ластаўка заслугоўвае на пахвалу за арганізаванне сваім працаўнікам і працаўнікам Таварыства экскурсіі ў Познань на XXX Міжнародны Кірмаш.

Адлегласць з Беластока ў Познань даволі вялікая. Па дарозе кароткі адпачынак у памяшканні Варшаўскага Аддзела БГКТ. Раніцай аўтобус папоўніўся экскурсантамі з Варшавы і адправіўся ў далейшую дарогу. З неба адплылі астаткі хмар апошніх дажджлівых дзён і заззялі яркія прамені ўзыходзячага сонца. Свежае паветра выцягвала з цела стому і адганяла ад вачэй сон пасля няпраспанай ночы. Настрой быў добры. Вузкай, звілістай стужкай асфальтавай шашы плылі непрарыўным патокам у напрамку Познані аўтобусы, легкавыя машыны, матацыклы.

Набліжаўся Познань. Паявіліся на гарызонце высокія дымучыя коміны пазнаньскіх фабрык. Неўзабаве праглынуў нас вулічны натоўп. Прабірацца наперад было даволі цяжка, а неўзабаве зусім немагчыма. Аставіўшы аўтобус вось так проста на вуліцы ўласнымі локцямі церабілі мы сабе дарогу на кірмаш. Білетавыя касы працуюць тут надта спраўна. Апынуліся мы на цэнтральнай гандлёвай плошчы, дзе на высокіх мачтах луналі рознакаляровыя сцягі 57 краін свету — удзельнікаў юбілейнага XXX Міжнароднага Кірмаша.

XXX Пазнанскі кірмаш наведалі Уладзіслаў Гамулка і Юзэф Цыранкевіч. Бачым іх у Савецкім павільёне.

Распачынаем шматкіламетравы шпацыр па павільёнах, у якіх сабрана найлепшыя вырабы людской думкі і працы, прапанаваныя на продаж у карысць чалавеку, для яго лепшага, міprнага жыцця.

Перш за ўсё накіроўваем свае крокі ў павільён Савецкага Саюза. Пры ўваходзе ўсміхаецца да нас з пляншэта першы касманаўт Юры Гагарын. Спутнікі нарадзіліся пад зямлёю. Натуральныя багацці СССР, база магутнага развіцця прамысловасці — гэта аснова касмічных дасягненняў. Нікога тады дзіўнага, што важнымі элементамі савецкай экспазіцыі з'яўляюцца навейшыя горнапрамысловыя машыны. Зразумелае зацікаўленне выклікаюць прылады атамнай эпохі: да вымярэння ступені забруджвання паветра, да даследвання выпраменьвання сонца і іншыя. Аглядаем вырабы дакладнай і аптычнай прамысловасці, навуковай і медыцынскай апаратуры. Праходзім да часткі павільёну занятай прадметамі шырокага ўжытку. Радыёапараты, тэлевізары. халадзільнікі, пыласосы, пральныя машыны і розныя дамашнія дробязі. Нельга не звярнуць увагі на багатыя футры, фільмовыя камеры, фотарэпарцёрскія тэлеаб'ектывы (з адлегласці аднаго кіламетра фатаграфуюць тэкст газеты), вырабы народнага мастацтва.

Перад выхадам поўныя зайздрасці погляды накіроўваюцца на люстраную легкавую машыну «Чайка» і малалітражны «Запарожац», які спальвае толькі 5.5 літраў бензіну на 100 кіламетраў.

Амаль дзве трэція абароту замежнага гандлю Польшчы прыпадае на сацыялістычныя краіны Еўропы і Азіі. Таму павільёны нашых сяброў выклікаюць у Познані асаблівае зацікаўленне.

Што другі год прымае ўдзел у пазнаньскім кірмашы Кітайская Народная Рэспубліка, якая мілёвымі крокамі адрабляе гаспадарчую адсталасць. Таму побач з мастацкімі вырабамі кітайскіх рамеснікаў экспануюцца машыны і прамысловае абсталяванне.

Павільёны Чэхаславакіі і Нямецкай Дэмакратычнай Рэспублікі з'яўляюцца найбольш разнастайнымі. Цяжкія і найцяжэйшыя машыны, матарызаваны састаў, сельскагаспадарчыя машыны, вырабы лёгкай прамысловасці. Першы раз экспануецца новы, прыгожы мадэль чэшскай «Сходы» — «Актавія».

Румынія прадстаўляе свае экспартовыя магчымасці толькі пры дапамозе пляншэт і фатаграфіі. Балгарыя перш за ўсё прапануе вырабы электратэхнічнай прамысловасці, а таксама традыцыйна-спажывецкія артыкулы. Добра экспанавана калекцыя народнага мастацтва.

Багатым і разнастайным з'яўляецца павільён Венгерскай Народнай Рэспублікі. Знаходзяцца тут у першую чаргу вырабы дакладнай і электранічнай прамысловасці, лабаратарыйная і вымяральная апаратура. Перад павільёнам — транспартныя машыны, між іншым вядомыя ў нашай краіне аўтобусы «Ікарус».

У экспазіцыі капіталістычных краін кідаецца ў вочы магутная выставачная дынаміка Федэратыўнай Рэспублікі Германіі і Італіі. Экспазіцыі Англіі і Францыі выглядаюць больш скромна чымсьці ў папярэдніх гадах. Хаця Францыя займае вялікую плошчу — 1750 кв. м. большасць фірм выстаўляе славутыя французскія віны і парфумерыю.

Экспазіцыя Злучаных Штатаў Амерыкі ў гэтым годзе побач з гандлёвымі элементамі мае больш выставачны характар.

(Працяг на стар. 4)

Вайна. Мінай выклікалі ў райком. Атрымаўшы заданне арганізацыі партызанскага атрада, вяртаецца дамоў.

Ля грузавіка таўкліся дзеці. Наймалодшы — двухгадовы здаравяка з свавольнымі карымі вачыма і смуглым вясёлым тварам — забраўся ў кабіну. Ён націснуў чорную кнопку сігнала — і сам злякаўся, пачуўшы хрыплы гудок.

— Не дурэй! Татка дасць табе, — крыкнула на брата сямігадовая Зіна, такая ж чарнавокая і смуглая, як і Міша.

Дзяўчынка ўжо даўно падрыхтавалася да ад'езду: склала свае рэчы, не забыўшы ні лялек, ні перакладных карцінак, і цяпер з нецярплівасцю чакала пачатку далёкага, цікавага падарожжа.

10

Ліза, найстарэйшая, была сумная і маўчала. Яна з трывогай прыслухоўвалася да аддаленай артылерыйскай стралянiны, разумела, што ехаць неабходна, і ў той жа час ёй было вельмі цяжка развітвацца з бацькам, са школай, з усім, да чаго тут прызвычаілася з дзяцінства.

А Сярожа, адзінаццацігадовы бледны хлапец з рэдкім рабаценнем на запалых шчаках, даведаўшыся, што трэба складаць рэчы, залез у карчы бэзу і доўга плакаў там.

Сонца ўжо сядала, калі з чамаданамі ў руках паказаўся Мінай. За ім ішоў шафёр з агромным клункам на плечах і нізкарослая, здалёк падобная на падростка Анна, сястра Міная.

Міхась, убачыўшы бацьку, вылез з кабіны.

— Ура! Едзем! — пачаў скакаць ён, падцягваючы нагавіцы.

Ліза лёгкім крокам падышла да бацькі:

— Ужо пара, татка?

— Пара, дачушка... Ночы цяпер

11

кароткія, : вам трэба паспець ад'ехаць як можна далей.

Мінай застаўся адзін. Доўга стаяў ён, прыгнечана прыслухоўваючыся да заміраючага шуму матора, накенец памалу паплёўся ў хату.

Ноччу да яго прышоў экспедытар фабрыкі Майсей Кац. Дзве нядзелі назад Мінай адпусціў яго ў Віцебск, да сям'і, і цяпер са здзіўленнем спытаў:

— Чаму вярнуўся?

— Разбамбілі кватэру.

— А сям'я?

— Жывыя, пакуль жывыя.

— Дзе жонка і дзеці?

— За пасёлкам, на колах: эвакуіруемся.

— Чаму ж спыніліся?

— Дэзерціраў асцерагаемся.

— Дэзерціраў? Скуль яны ўзяліся?

— А я ведаю? І Васька Фаменкаў з імі. За галоўнага ў іх. Лазіць між вазамі, чужое барахло разглядае, пагражае...

— Фаменкаў? Дык мы ж яго ў армію правялі!

12

— Ён з гарадка ўцёк.

Мінай паабяцаў высвятліць, што там за дэзерціры, і, супакоіўшы Каца, адправіў яго да сям'і. Але раніцай Майсей зноў прыбег у кантору. Сарочка на ім была парваная, пад вокам цямнеў сіняк.

— Мінай Піліпавіч, — закрычаў ён з парога, — няўжо ў нас няма больш савецкай улады?

— Не пляці глупстваў! Гавары толкам: што здарылася?

— Забіць мяне хацелі, вось што! Фаменкаў са сваёй бандай.

Мінай выклікаў Шкрэду, Галубава, Абраменку, коратка загадаў:

— Арыштуйце Фаменкава.

Фаменкаў увайшоў з наглай усмешкай, стаў пасярод кабінета, залажыў рукі за спіну, пагардліва спытаў:

— Чаго, Мінай, вар'яцееш? Ці канец свой чуеш?

Шмыраў стрымаўся, не ўдарыў, хоць і вельмі хацелася ўдарыць гэтага падлюгу. Павярнуўся да Шкрэды і загадаў:

13

ПАЭТЭСА — РЭВАЛЮЦЫЯНЕРКА

(Працяг са стар. 1).

Як і вялікія беларускія паэты Янка Купала і Якуб Колас, Цётка ў гады першай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі выказвала інтарэсы шырокіх народных мас Беларусі. Рука ў руку з вялікімі паэтамі змагалася яна за свабоду свайго народа ад эксплуатацыі, за яго нацыянальную свабоду. І ў беларускай паэзіі перыяду першай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі яе імя ставіцца радам з імёнамі Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Цётка была не толькі песняром першай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, але і актыўнай яе ўдзельніцай. Яна была членам тайнам рэвалюцыйнай арганізацыі, якая складалася з работнікаў бальніцы горада Нова-Вілейка, дзе ў гэты час Цётка працавала фельчарам. Арганізацыя гэтая была разгромлена і многа яе членаў арыштавана. Цётка выехала з Беларусі і гэта спасло яе ад арышту. З судовай справы, якая захоўваецца ў архівах у Вільні, відаць, які актыўны ўдзел прымала паэтэса ў дзейнасці гэтай арганізацыі.

Хаваючыся ад царскіх жандармаў, Цётка выехала ў Галіцыю. Тут у Жолкаве, пад Львовам, яна выдае зборнікі вершаў «Хрэст на свабоду» і «Беларуская скрыпка».

Вершы зборніка «Хрэст на свабоду» ўяўлялі палітычную лірыку Цёткі, а ў «Беларускую скрыпку» увайшлі вершы, якія ўслаўлялі прыроду роднага краю, якія стваралі вобраз селяніна — працаўніка.

Сябе Цётка лічыць дачкою свайго народа. Свой абавязак яна бачыць у служэнні людзям працы, у барацьбе за яго свабоду. Свае эстэтычнае крэда паэтэса выказвае ў вершах «Мае думкі», «На магіле», «Скрыпка» і інш. Выказваючы свае думкі ў паэтычнай форме, паэтэса заяўляе, што яна хацела б быць зернем пшаніцы, каб вырасці на ніве селяніна, хацела б быць быстрай рэчкай, каб акружыць родны край, напаіць яго, упрыгожыць. У вершы «На магіле» Цётка заяўляе аб сваім жаданні служыць народу нават пасля свайй смерці.

У гады рэакцыі, калі кожнае слова аб свабодзе выкрэслівалася царскай цэнзурай, калі ўдзельнікі рэвалюцыі жорстка праследаваліся, Цётка не магла друкаваць вершаў, якія заклікалі б як і раней да барацьбы з самадзяржаўем. У гэты час дзейнасць яе мае іншы характар, хаця паэтэса не адказваецца ад сваіх перакананняў.

У эміграцыі яна паступае на філасофскі факультэт Львоўскага універсітэта, вядзе вялікую работу на ніве адукацыі свайго народа. Друкуе кніжку «Падарунак маленькім дзеткам», якая складаецца з апавяданняў, перакладзеных з украінскай мовы. Гэта была першая кніжка для беларускіх дзяцей на іх роднай мове. У 1906 г. Цётка друкуе кніжку «Першае чытанне для дзетак беларусаў». Большасць апавяданняў і вершаў напісала сама Цётка. У кніжку ўвайшлі народныя казкі, загадкі.

Для развіцця дзіцячай літаратуры Цётка аддавала вельмі многа сілы і энергіі. Пазней, калі паэтэса вярнулася з эміграцыі ў Беларусь, яна друкавала ў Мінску часопіс для моладзі «Лучынку». У ім друкавалі свае творы для дзяцей Янка Купала, Якуб Колас і Змітрок Бядуля. Вельмі многа пісала для «Лучынкі» сама Цётка. Яна выступала з артыкуламі, у якіх патрабавала школ для дзяцей беларусаў на іх роднай мове, патрабавала павагі да нацыянальнай культуры беларускага народа. Яна друкавала працы па беларускаму фальклору, працавала над вялікай навуковай працаю «Батлейка на Беларусі і яе сувязь з польскай драматычнай літаратурай».

У 1912 — 1914 г. г. Цётка ўсё больш звяртаецца да прозы. Яна піша апавяданні «Зялёнка», «Лішняя», «Асеннія лісты», «Міхаська». Беларуская проза ў пачатку XX ст. яшчэ толькі зараджалася і сваімі апавяданнямі Цётка ўнесла акрэслены ўклад для развіцця гэтага жанра.

Цётка была толькі паэтэсай - рэвалюцыянеркай. Як ужо было адзначана, яна многа працавала на ніве адукацыі свайго народа. Цётка была вучоным, рэдактарам, настаўніцай, артысткай. (Разам з вядомым беларускім артыстам Ігнатам Буйніцкім прымала яна ўдзел у стварэнні першага беларускага тэатра.) Цётка мела медыцынскую адукацыю і яна многа працавала як фельчар і як медыцынская сястра.

Усе, хто асабіста ведаў Алаізу Пашкевіч, гаварылі пра яе і ўспаміналі як чалавека крыштальна чыстага сумлення, жыцерадаснаю, вясёлую, заўсёды захопленую грамадскай дзейнасцю.

Цётка была самаадданым і шчырым сябрам. «Яе альтруізм даходзіў да самазабыцця і трэба было наглядаць, каб сама паабедала. Усё, што мела, раздавала», — піша ў сваіх успамінах брат паэтэсы.

У 1915 — 1916 г.г., калі рэвалюцыйны рух дасягае высокага пад'ёму, Цётка прымае ў ім самы актыўны ўдзел. Яна з'яўляецца адным з арганізатараў рабочага клуба ў Вільні, дзе пазней канцэнтраваліся рэвалюцыйныя сілы Літвы і Беларусі. Яна арганізуе там так званую «Беларускую рабочую групу», зноў выступае перад рабочымі як прапагандыст і агітатар. Слухачы клуба адзначалі, што выступленні Цёткі заўсёды «моцна кранулі струны рабочага сэрца».

Калі пачалася імперыялістычная вайна, Цётка пайшла працаваць фельчарам у салдацкі тыфозны барак. І тут яна не толькі аказвала салдатам медыцынскую дапамогу, але вяла і агітацыйную працу, выяўляла імперыялістычны характар вайны.

У 1916 г. Цётка паехала ў родную вёску. Яе паклікалі да ўміраючага бацькі. У гэты час на радзіме паэтэсы лютавала эпідэмія тыфусу. Цётка ўключылася ў барацьбу з эпідэміяй, але заразілася тыфусам і ў ночы з 4 на 5 лютага 1916 г. памерла.

Да апошняга дня служыла паэтэса свайму народу. Яна аддала яму ўсе свае сілы, увесь свой талент, усё сваё вялікае сэрца.

Л. АРАБЕЙ
Кандыдат філалагічных навук

ПАДАРУНАК СФОС РАЙКАМ

Гурток БГКТ у вёсцы Райкі — апエратыўны. У 1959 годзе па яго ініцыятыве пачалася будова вясковай святліцы грамадскім чынам. Зараз будынак святліцы ўжо гатовы, застаюцца толькі канчатковыя работы ў сярэдзіне. Патрэба на іх 18 тыс. зл. Адкуль было ўзяць?

Праўленне гуртка ў Райках звярнулася за дапамогай у Аддзел культуры ВРН. Аддзел культуры не меў аднак патрэбнай сумы, і справа знайшлася ў Ваяводскім камітэце СФОС (Грамадскі фонд адбудовы краіны і сталіцы). На пасяджэнні СФОС з дня 24.VI.61 г. было пастаноўлена: даць 18 тысяч Райкам на заканчэнне святліцы. Грошы прызначаюцца на падбіцце столі, ламперыі, будову печаў, маляванне і агарожу з сеткі.

Ваяводскі камітэт СФОС не раз выручаў з бяды розныя арганізацыі ў нашым ваяводстве (аб дзейнасці СФОС мы пісалі ў адным з апошніх нумароў), і за гэты новы падарунак Райкам належыцца Ваяводскаму камітэту СФОС у Беластоку вялікая падзяка, у першую чаргу ад саміх райкаўцаў. вл.

У МАСТАЦКІХ ГУРТКАХ

Самадзейнікі Семяноўкі ахвотна бачаць у сваім кругу Кастуся Майсеню (сярэдзіна, другі рад) — старшыню Павятовага праўлення ГС у Гайнаўцы, які ўдзяляе ім многа ўвагі і помачы. Фота: Г. Рагазінскі

— Звязаць і адправіць у Сураж, у трыбунал. Там гэтаму падлу адразу канец.

Ён паглядзеў на Фаменкава, а ў таго і губы збялелі ад гэтых слоў. Скурчыўся, бы перад скачком.

— Вядзі! — махнў рукою Мінай.

Васіля звязалі. Свелкам у Сураж паехалі Кац і двое бежанцаў. Неўзабаве яны вярнуліся і расказалі, што праз горад ідуць войскі: нашы пакінулі Віцебск. Усё ж суд адбыўся, Фаменкава засудзілі на сем год пазбаўлення свабоды. Шмыраў скрыгануў зубамі:

— Дарма! Трэба было самым пакончыць з ім...

...Далёка за поўнач ён выклікаў планавіка Ермачэнка, загадаў падрыхтаваць да спалення ўсе фабрычныя дакументы і спіскі рабочых.

— Значыць, канец? — збялеў Ермачэнка.

— Наадварот, усё толькі яшчэ пачынаецца: на новае жыццё перахо- дзім! — пажартаваў Мінай.

Мінай загадаў таксама ачысціць

14

склад ад прадуктаў і адзежы. Да раніцы ён быў ачышчаны. Мінай вярнуўся на фабрыку. Настаў час вырашаць, што рабіць з вытворчымі карпусамі. Узрываць? У Міная рукі не падымаліся: тут усё сваё! Але і пакідаць ворагу нельга.

З лакамабіля знялі залотнікі, упакавалі ў скрыні. Разам з Галубавым Мінай павёз іх у лес.

Вярнуўшыся ў пустую кантору, Мінай з асаблівай вастрынёй адчуў, што вораг можа з'явіцца ў любую мінуту. Але адкуль яго чакаць? Дарог з Віцебска шмат...

Мінай вырашыў пазваніць да сакратара райкома. Апошні раз яны гаварылі ноччу. Тады гітлераўцаў у Суражы яшчэ не было. А як там цяпер? Тэлефаністка доўга не магла злучыць яго, нарэшце пачуўся голас Дукарэвіча. Ён паведамляў, што сакратар райкома пайшоў на перадавую.

— Куды? Куды? — не зразумеў Шмыраў.

— На перадавую, да Касплянскага мосту. Гітлераўцы ўжо па той бок Каспгі...

15

Мінай ведаў: Каспля не можа стаць для фашыстаў сур'ёзнай перашкодай. Каспля — гэта глыбокі роў, які дзеліць горад на дзве часткі.

— Дык фрыцы за Каспляй? — глуха спытаў ён.

— Падыходзяць. Паў - Суража ў іх. Ой, Піліпавіч, танкі! Зараз нашы мост узрываць будуць!..

Голас Дукарэвіча абарваўся: ён кінуў трубку, пашоў.

Мінай адчыніў акно. Цяжкія кроплі дажджу стукалі па падаконніку.

— О, Госпадзі, закрый жа акно! — пачуўся ззаду да болю знаёмы голас.

Адвярнуўшыся, Мінай убачыў каля дзвярэй Анну, Лізу і шафёра.

— Адкуль вы? Чаму вярнуліся?

Шафёр панура адказаў:

— Дэсант, Мінай Піліпавіч... Пад Веліжам. Затрымаліся на днёўку, а там — парашутысты...

Пачуўшы гэта, Мінай адразу вырашыў: тут дзяцей нельга пакідаць, трэба адвезці да маці.

16

...Праз гадзіну грузавік імчаўся ў напрамку Суража. Чым бліжэй да горада, тым выразней чуўся шум бою. Калі ў вёсцы Казакава павярнулі ў завулак і пачалі спускацца згары, шафёр прыглушыў матор. У наступіўшай цішыні Мінай ясна адрозніваў трывожны стук кулямётаў, цяжкае ўханне гармат. «Так, немцы блізка. Ці паспеем мы?»

Маці сустрэла машыну каля брамкі, быццам чакала яе.

— Нічога, не хвалюйся, — сказала яна сыну. — Дзецям у мяне будзе спакойна. Нясіце рэчы ў хату.

Часу развітвацца не было. Маці ведала на якую справу ідзе сын. Скупа пацалаваўшы ў шчаціністую шчаку, сурова сказала:

— З Богам...

У канцы завулка Мінай агледзеўся. Ззаду каля брамкі маленькай хаткі ў апошні раз мільганулі і скрыліся пяць фігур, пяць самых блізкіх і дарагіх яму людзей, яго маці і яго дзеці.

А наперадзе — вайна...

(Працяг за тыдзень)

17

ЗАЎСЁДЫ НА ПЯРЭДНІМ КРАІ

Кроплі дажджу цяклі па шыбе, быццам слёзы. Цяклі слёзы і ў мацеры. Яна стаяла ля ложка над уміраючым сынам.

Дзесяцігадовы Міша адкрыў вочы і, просьбітным тонам, спакойна сказаў: — Тата, вазьмі мяне да сябе. Бацька, Міхаіл Вільдовіч, асцярожна ўзяў сына на рукі і сеў на ложак. Міша падзіцячы прытуліўся, некалькі разоў злапаў паветра і заснуў. Заснуў ён назаўсёды. Маці стала плакаць уголас. Міхаіла Вільдовіча гора сціснула за сэрца, штосьці схапіла горла, і ён таксама заплакаў. Заплакаў як дзіцё. Першы раз у жыцці пацяклі яму слёзы па твары, па вуснах. Салёныя слёзы.

Праз нейкі час Міхаіл Вільдовіч і яго жонка не маглі апамятацца. Толькі маленькія дзеці, як заўсёды, не разумелі гэтага вялікага няшчасця, якое сталася ў іх хаце.

Прыяцелі Міхаіла Вільдовіча, а былі імі КПЗБ-оўцы, супакойвалі яго, падбадзёрвалі. Праходзіў час. Вільдовічы зжываліся з горам і, так як да смерці сына, працавалі на гаспадарцы, заняты былі штодзённымі турботамі. Міхаіл Вільдовіч вырабляў авечыя скуры, і таму да яго заўсёды прыходзілі аднавяскоўцы і людзі з суседніх вёсак.

У хаце яго часта адбываліся партыйныя сходы. Прыязджаў сюды, неаднойчы, Аляксандр Парфенюк з Залун, які быў на ўладах райкома КПЗБ.

Яны, КПЗБ-оўцы, многа чыталі марксісцкай літаратуры і цвёрда верылі ў тое, што хутка скончыцца панаванне нацыянальнага і сацыяльнага прыгнёту. І гэтую веру яны ўнушалі жыхарам вёсак. Вось за гэта праследавала іх санацыйная паліцыя. Яна часта навядвала і дом Міхаіла Вільдовіча, які распаложаны ў некалькіх дзесятках метраў ад лесу.

Гэтае праследванне ўзмоцнілася асабліва тады, калі застрайкавалі лясныя рабочыя (было гэта ў канцы 1933 і на пачатку 1934 гадоў), з якімі сяляне ўслед за КПЗБ-оўцамі салідарызаваліся.

Міхаіл Вільдовіч усё сваё жыццё быў на пярэднім краі барацьбы за новае, лепшае жыццё.

У 1939 годзе ён дапамагае ўмацаванню савецкай ўладзе на Сакольшчыне. У час выбараў ён узначальвае выбарчую камісію, актыўна падтрымоўвае ўсе пачынанні партыі і ўрада Савецкага Саюза.

У час нямецкай акупацыі ён аказвае падтрымку партызанам.

Пасля вызвалення нашых мясцовасцей ад нямецкіх захопнікаў, Міхаіл Вільдовіч уступае ў рады Польскай рабочай партыі. Яго дачка пачынае працаваць у бяспецы ў Саколцы.

Мікалайчыкоўскія банды мардавалі тады ППР-оўцаў. Па-зверску замардавалі яны роднага брата жонкі Міхаіла Вільдовіча, Уладзіміра Грыбка з Талькоўшчыны — аднаго з першых арганізатараў ППР-у ў Шудзялаўскай гміне.

Вось тады Міхаіл Вільдовіч са сваёю сям'ёю пераязджае са сваёй вёскі Борак да Бялявіч (блізка Гарадка). І такім чынам ён уратаваўся ад смерці.

Зараз Міхаілу Вільдовічу 69 год. Не гледзячы на пажылы век, ён прымае актыўны ўдзел у грамадскім жыцці і з'яўляецца актыўным членам ПАРП.

У яго дарослыя ўжо дзеці. Сын Яўген працуе будаўляным тэхнікам у Беластоку, дачка Люда з'яўляецца студэнткай Медычнай акадэміі ў Беластоку, Кірыл працуе аграномам у Саколцы, Уладзімір пабудаваўся ў Супраслі, Ніна выйшла замуж у сваю вёску, а Шура збіраецца ў восені ў сярэднюю школу ў Беласток.

Збыліся мары і жаданні Міхаіла Вільдовіча. Наступіў той час, за які ён змагаўся ў мінулым. Яго дзеці мелі непараўнальна лепшае дзяцінства ад яго. Непараўнальна лепш праходзіць іх маладосць. Усе яны атрымалі адукацыю. Вось з гэтага пасівеўшы бацька вельмі здаволены. Значыць, змаганні не прайшлі дарам.

Гаманіліва ў хаце тады, калі ўсе збяруцца ў родным доме ў бацькоў.

— Толькі Міша ніколі не прыедзе, — сумна гаворыць бацька, гледзячы на вялікі партрэт, які вісіць на сцяне. Смерць сына пакінула, відавочна, вечную сказу ў памяці Міхаіла Вільдовіча.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

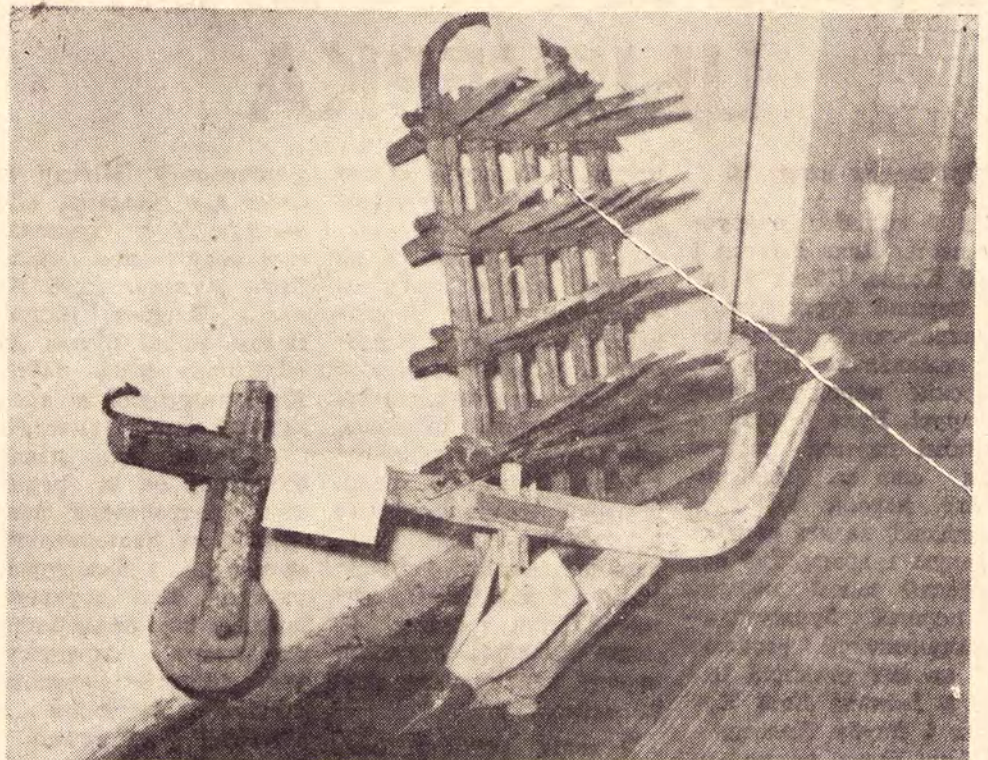

З выстаўкі Беларускай народнай культуры ў Павятовым доме культуры ў Міхалове. Старадаўняя сошка і барана.

Фота: Г. Рагазінскі

СПРАВЫ НЕ ТОЛЬКІ ДРОБНЫХ ПАСЛУГ

Наш 5-гадовы план прадугледжвае не толькі большыя мерапрыемствы ў кожнай галіне нашага жыцця. Але таксама павятовыя рады ў сваіх падрабязных планах прадугледжваюць развіццё пунктаў дробных паслуг для насельніцтва. Для прыкладу возьмем Гайнаўскі павет.

Да гэтае пары на тэрыторыі павета існуе 325 пунктаў паслугі розных спецыяльнасцей (швейныя арцелі, кузні і г. д.). У іх працуе 539 асоб. А да канца 1965 года плануецца наладзіць яшчэ 158 пунктаў у якіх дадаткова знойдзе працу 229 асоб. Павятовыя ўлады ў Гайнаўцы прызначаюць на гэтыя прадпрыемствы шмат грошай. Будуць пашыраны і разбудаваны старыя пункты паслугі, пабудуюцца і наладзяцца таксама новыя. Да важнейшых мерапрыемстваў у гэтай галіне будзе адносіцца наладжанне прадпрыемства перапрацоўкі фруктаў, агародніны і лясного руна. Гэтае мерапрыемства будзе каштаваць каля 5 мільёнаў зл. Гаспадаром будучага прадпрыемства будзе спулдзельня інвалідаў «Пастэмп» у Гайнаўцы. Трэба ж сцвердзіць, што прадпрыемства перапрацоўкі фруктаў, агародніны і лясного руна ў Гайнаўскім павеце не толькі вельмі патрэбнае, але проста неабходнае. Пабудова такога прадпрыемства дазволіла б сялянам Гайнаўскага павета (дый не толькі!) пазбыцца клопатаў з прадажай звышак фруктаў і агародніны. А з другога боку, кажучы шчыра, дык на Гайнаўшчыне гэта паспрыяла б можа агульнаму зацікаўленню адносна вырошчвання агародніны, бо гэтая дзялянка даволі яшчэ ў павеце адсталая. Справа тут, перш за ўсё, у неабходнасці намаганняў на вырошчванне агародніны і збіранне ўраджаяў на веснавы перыяд. Гэтага патрабуе шпаркі ўзрост ліку насельніцтва прамысловай Гайнаўкі дзеля забеспячэння яму «вітамінавых» прадуктаў харчавання. Гэта садзейнічала б таксама працягласці ў вытворчай працы будучаму прадпрыемству. І ўжо цяпер аддзел сельскай гаспадаркі ППРН у Гайнаўцы павінен падумаць аб актывізацыі агародніцтва на сваёй тэрыторыі.

Яшчэ ў бягучым годзе ў Гайнаўцы будзе аддана ў карыстанне механічнае прадпрыемства перапрацоўкі малака. Вялікі гэта плюс для далейшага развіцця гадоўлі кароў на сельскагаспадарчай Гайнаўшчыне, якая мае транспартныя цяжкасці адносна дастаўкі малака ў Бельск, дзе знаходзіцца малочнае прадпрыемства.

Для Спулдзельні вытворчасці будаўляных матэрыялаў і каладзейства ў Нараўцы патрэбныя новыя машыны, неабходнае больш сучаснае механізаванне працэсаў вытворчасці.

Гайнаўшчына балюча адчувае недахоп рамонтнага прадпрыемства аўтамашын, матацыклаў і сельскагаспадарчых машын. Для апошніх землеробы маюць вялікія цяжкасці нават у атрыманні заменных частак. І, на нашу думку, рамонтнае прадпрыемства не агранічвалася б толькі да правядзення рамонту, а перш за ўсё павінна было б заняцца справай дастаўкі заменных частак для сельскагаспадарчых машын.

Да больш дробных паслуг належыць наладжанне ў недалёкай будучыні спулдзельчага трыкатажнага пункта ў Гайнаўцы. Няма яшчэ лазні ў Нарве і Нараўцы; а надта ж яны тут патрэбныя. Але не ўсё адразу можна зрабіць. Зараз, напрыклад, будуецца лазня ў Белавежы, а затым прыйдзе чарга і на іншых запатрабавальнікаў.

М. К.

ЭКСКУРСІЯ Ў ПОЗНАНЬ

(Працяг са стар. 2)

Гэтую рысу амерыканскай экспазіцыі падкрэслівае лозунг «тэхнічны прагрэс, ахова працы, высокая якасць прадукцыі», якому падпарадкавана ўся экспазіцыя.

Экспанаты 140 фірм у 22 аддзелах надта разнастайныя: ад розных тыпаў бюровых машын — да аўтаматаў, да ўпакоўкі мукі і вырабу абаранкаў, ад машын, прадукуючых вырабы з штучнага рэчыва — да абсталявання прамысловай пралкі. Праблема аховы працы ў прамысловасці ілюструе асабістае ахвотнае абсталяванне, як рознага тыпу маскі і аховачныя касцюмы. Цікавым, таксама, з'яўляецца аддзел з пратэзамі, вяртаючы інвалідам і калекам здольнасць да працы.

Сярод краін, прымаючых удзел у пазнаньскім кірмашы, палову складаюць маладыя, незалежныя дзяржавы Афрыкі і Азіі.

Краіны гэтыя выстаўляюць пераважна ўсякага роду сыравіны і спажывецкія прадукты.

З экспазіцыі сацыялістычных краін на асаблівую пахвалу заслугоўвае польская, усебаковая экспазіцыя, якая дае імпануючы вобраз нашых экспартовых магчымасцей. Экспазіцыя Польшчы займае грамадную плошчу — 45 тысяч кв. метраў. Адна толькі цяжкая прамысловасць займае пяць залаў, у якіх прадстаўляюць свае вырабы 400 вытворцаў краіны.

Пазнаньскі кірмаш — гэта агляд нашай тэхнічнай думкі, рэкамендацыя навейшых абсталяванняў і механізмаў. Трэба адзначыць, што Польшча не паказала на кірмашы тых машын, якія ўжо даўно ўвайшлі ў серыйную прадукцыю; гэтыя машыны кліент знойдзе ў каталогу. Польшча экспануе тэхнічныя навінкі, маючыя попыт на замежных рынках, як металаапрацоўчыя станкі, тэкстыльныя, будаўнічыя, дарожныя, электратэхнічныя і сельскагаспадарчыя машыны, чыгуначны і матарызаваны састаў.

Зразумела, што нельга на працягу аднаго ці двух дзён дакладна пазнаёміцца з усімі экспанатамі, якіх звезлі на пазнаньскі кірмаш 6,5 тысяч тон. Экспанаты гэтыя, можна сказаць, становяць агляд амаль усёй сусветнай прадукцыі, так у галіне прамысловасці, як і спажывецкай.

На пазнаньскі кірмаш штодзень прыязджаюць сотні экскурсій з усіх куткоў Польшчы. Таму з закватэраваннем тут надта цяжка. Давялося нам ехаць за горад і начаваць у школе ў мястэчку Сважэнц, дзе ўжо традыцыйна, у час пазнаньскага кірмаша, адкрываюць выстаўку мэблі. На выстаўцы знайшлося каля 40 рознага тыпу стальных, кабінетных і камбінаваных камплетаў мэблі, вырабу славутых мясцовых рамеснікаў, якіх у мястэчку налічваецца звыш 400. Тым больш цікава, што нідзе тут блізка няма лясоў. Кожны з нас падумаў, чаму таго роду вытворчасці на шырэйшую мэту няма на нашай Беласточчыне, якая так багатая лясамі?

Вярталіся мы з экскурсіі ў Познань змучаныя, аднак поўныя найлепшых уражанняў. Было аб чым падыскутаваць у дарозе ды расказаць сваім сябрам і сяброўкам пасля вяртання дахаты. Такая экскурсія шмат чаго нас навучыла.

ВІКТАР ШВЕД

Аб белавежскім палацы, гасподзе і іншым

Турыстыка ў Белавежы выбрала свой уласны напрамак. Гэта напрамак дыдактычны (павучальны, пазнавальны). Ён дамінуе зараз ва ўсіх планах гаспадаравання Белавежы. Ці правільна? Улічваючы ўсю спецыфіку пушчы — так. Падкрэсліваю гэта тым больш, што раней была тэндэнцыя зрабіць Белавежу цэнтрам адпачынку. Я асабіста нідзе лепш не адпачываю, як у Белавежы, але зразумела, што не ўсе захочуць плаціць грошы за месяц, паўмесяца адпачынку ў мясцовасці, дзе штодзень будуць пакусаны камарамі. Многія больш любяць пясчаны пляж, чым зялёную пахучую (зубром) траву са стракочучымі козлікамі. Аб густах не спрацць. І таму, напэўна, добра, што людзі, адказныя за Белавежу, выбралі ўласную канцэпцыю турыстычнага выкарыстання яе.

Хіба не памылюся, калі справу палаца аднясу таксама да турыстыкі.

Белавежскі палац закончыў ужо сваю гісторыю. Ужо не існуе. І толькі па гладкім фундаменце скача крыклівая прыезджая дзетвара. Але, як гавораць спецыялісты, палац не прадстаўляў сабой ніякай забытковай вартасці, таму шкадаваць яго няма чаго. Лепш зараз уявіць сабе, як будзе выглядаць новы будынак на месцы старога. Мне проста не хапае назвы, як можна было б акрэсліць гэты будынак, бо хіба ж не палац, а мо' так і найлепш было б. У кожным выпадку, трэба падумаць.

Новы будынак будзе фактычна складацца з трох будынкаў, злучаных паміж сабой: у адным з іх знойдзе сабе належнае месца ў 500 квадратных метраў Прыродазнаўчы белавежскі музей; у сярэднім, на першым паверсе, будуць канферэнцыйныя залы (у мінулым годзе ў Белавежы адбыўся Міжнародны з'езд уніі аховы прыроды і яе багацця), а на другім паверсе пакоі для заграничных гасцей; трэці будынак — гэта тыповая турыстычная гасцініца. Кошт будовы новага палаца складзе суму 18 мільёнаў злотых. А будова закончыцца ў пяцігадовым плане.

Не здзіўляюся, што белавежанцы могуць не верыць у рэальнасць гэтага тэрміну. Столькі год ужо гаварылася аб будове палаца, столькі праектаў і змен прыходзіла, аднак будаваць палаца ніхто не пачынаў. Зараз гэтая справа з'яўляецца больш рэальнай, таму што занялося ёю Міністэрства лясніцтва, а ў сімпатыі апошняга да Пушчы няма падстаў сумнявацца.

Хачу таксама падаць некалькі яшчэ дробных рысаў і заўваг з Белавежы іншага характару. Надта не падабаецца шыльда «Гаспода турыстычная» ў парку палацовым. Слова «гаспода» ў нас, зрэшты не без рацыі, набыла адмоўны характар, чаго нельга сказаць аб турыстычнай белавежскай сталоўцы. Іншая справа з «гаспадай» на вул. Стачок, ля якой часта можна ўбачыць групу «двуногіх млекакормячых» з чырвонымі насамі і шклянымі вачыма. Вось гэта дык гаспода, і тут да назвы не прычэпішся. Пратэнсію толькі можна мець да таго, што гэтая гаспода знаходзіцца ў цэнтры Белавежы, як бы на паказ кожнаму, хто прыязджае пацешыць свае вочы зусім іншым.

На адзежы спатыкаюць, па розуму правакаючь — кажа прымаўка. Белавежскія грамадскія ўлады бадай аб гэтым забылі, занадта даваючы цэннасцям і цікаўнасцям, якія прыезджае бачыць потым, а не думаючы аб першым (вельмі часта самым моцным і трывалым) ураджанні. Гэтае першае ўражанне аддаюць воўчы, якія бачаць забруджаныя кароўім гноем вуліцы, па якіх часам, каб прайсці, трэба акрабатычнага ўмення — інакш прычэпіцца да нагі кусок матэрыі зусім табе непатрэбнай.

І яшчэ адна сенсацыйная вестка з Белавежы: склеп ПСС на вуліцы Стачок застасаваў незвычайны спосаб продажу хлеба: хочаш хлеба, купляй цэлы буханак (2 кг)., рэзаць не будзем. Ні з чым выходзіш з таката склепа, горача жадаючы, каб наша медыцына падумала аб гумовых жалудках, якія на заказ уставіў бы сабе кожны, хто прыязджае ў Белавежу. Белавежанцы, будучы спакойнымі людзьмі, пагадзіліся з такім фактам. Астаткова зачарствелы хлеб можна размачыць, распарыць, як гэта робяць у Белавежы мае знаёмыя. А ўсё ж такі — свежы хлеб — іншы смак — і лепш купіць чвэрць буханка кожны дзень, чым буханак раз на 4 дні. Ці ПСС у Гайнаўцы згодны са мной?

Вера Леўчук

ДА ПЯЦІГОДДЗЯ БГКТ

ВОСТРАЎСКІ ФЭСТ

Пад знакам пяцігоддзя Беларускага Таварыства і «Нівы» праходзіў вялікі Фэстын песні і танца, які адбыўся ў нядзелю 25 чэрвеня ў Паўночным Востраве (Сакольскі павет). Сабралася тут моладзь і дарослыя з усяе акаліцы: з Паўднёвага Вострава, Новага Вострава, Гурак, Талькоўшчыны, Шудзялава, Сукавіч, мястэчка Крынкі, Азерскіх, Астроўка і г. д.

На прыгожым пляцы мясцовай школы на мураве зрабілі танцавальны вянок, абставілі яго бярозавым голлем — на франтоне школы чырвобелы і бела-чырвоныя сцягі, насценгазеты аб БГКТ, а ў зеляніне — транспарант — «5 год — «Нівы».

Крынкаўскі ГС сарганізаваў продаж напіткаў, марожанага і іншых дэлікатэсаў.

Безупынна прыбываюць групы моладзі і дарослых. Мясціна запаўняецца натоўпамі людзей.

Адначасова ў зале мясцовай школы адбываецца павятовы агляд беларускіх мастацкіх гуртокоў. Пiражкоўскі гурток выступае з п'есай «Суд» Ул. Галубка, Сідарскі гурток — з п'есай «Мікітаў лапаць», мастацкі гурток з Сукавіч ставіць п'есу Кандрата Крапівы «Валодзін гальштук».

Зацікаўленне людзей вялікае — гэта ж першы раз маюць магчымасць пабачыць так багаты рэпертуар мастацкай самадзейнасці.

У суседняй школьнай зале знаходзіцца фотавыстаўка аб Савецкай Беларусі, а таксама выстаўка найлепшых насценгазет на асенняга конкурсу — «Найлепшыя вучнёўскія насценгазеты на беларускай мове».

На прысутных задумённа пазірае вялікі партрэт Янкі Купалы, упрыгожаны маладой зеленню, над партрэтам вялікія літары — «5 год Беларускага Таварыства»... і народныя дываны.

На вячэрнім канцэрце беларускай эстрады «Лявоніха» змясцілася... каля 300 асоб (у зале вясковай школы!).

Фэстын адбываўся пад патранатам тав. Мікалая Кукліна — старшыні Грамадскай рады з Гурак і тав. Мар'яна Філановіча — кіраўніка мясцовай школы. З прамовай да насельніцтва выступіў тав. Уладзімір Паўлючук — кіраўнік культурна - асветнага Аддзела Г.П. БГКТ.

Народнае гулянне зацягнулася далёка за поўнач.

(ся)

Фота С. Яновіч

Як найбольш пасадкі лесу, як найбольш азелянення

працяг са стар. 1

— Так плануецца ў нашай лясной гаспадарцы, каб больш менш ўтрымаць раўнавагу паміж вырубкай і пасадкай. Але запатрабаванні на дрэва, як будаўнічы матэрыял, вялікія і цяжка захаваць такую прапорцыю. Маю тут на думцы прапорцыю якасную, бо зразумела кожнаму, што лягчэй вырубаць чым вырошчваць. На тэрыторыі нашага надлясніцтва лес быў моцна знішчаны ў час апошняй вайны. Зараз усюды на месцы зладзейскага гаспадарэння расце маладняк. З года ў год маладога лесу прыбывае. Сваі планы стараемся выконваць як найбольш сумленна. У бягучым годзе план пасадкі лесу на нашай тэрыторыі мы выканалі ў 100%. Зрэшты, справа залясення — гэта не толькі справа пасадкі лесу на вырубках...

— Калі я быў на тэрыторыі грамады Бабікі год таму назад, бачыў там проста прасторы няўгоддзяў. Зараз там пасаджаны лес. Хто падыйшоў так па-гаспадарску да справы?

— Ва ўсёй нашай краіне пакладаюцца вялікія намаганні на залясенне няўгоддзяў. Справай гэтай займаюцца аддзелы рольніцтва і лясніцтва павятовых рад. Але лясная адміністрацыя вядзе з імі цеснае супрацоўніцтва. Вось, вы ўспомнілі пра ГРН Бабікі. На яе тэрыторыі вясною бягучага года залесена аж 83,32 гектараў няўгоддзяў. Нашы саджанцы і наша фаховая дапамога. Кошты працы пры залясенні аплаціў аддзел рольніцтва і лясніцтва ППРН у Саколцы.

Саджанцы для залясення няўгоддзяў пераказваем таксама і іншым паветам. Напрыклад, вясною бягучага года нашае надлясніцтва пераказала з гэтай мэтай для Беластоцкага павета: 500 тыс. шт. саджанцаў сасны, 50 тыс. — ліставіцы, 30 тыс. — чырвонага (аздобнага) дуба, 60 тыс. саджанцаў бярозы. На такія мерапрыемствы дазваляе нам добра разбудаваная і належна загаспадараваная сетка школак вырошчвання саджанцаў рознага гатунку дрэваў.

— Свой дэвіз «як найбольш садзіць» вы здзяйсняеце, здаецца, не толькі шляхам пасадкі лесу?

— Так, наша лясная служба дбае таксама аб зазеляненні вёсак, дарог і пляцаў пры будынках грамадскага карыстання. Для гэтага адводзім лепшыя гатункі саджанцаў дрэў і кустоў: ліпу, клён, каштаны, тапалі, дзікія грушы і яблыні, акацыю, ружу. На зазеляненне у г. г. прызначана некалькі тысяч дрэў і 4300 шт куставых раслін. Грамадскім чынам зазелянілі 7 больших вёсак і мястэчак і шмат кіламетраў дарог. Сядзібу надлясніцтва таксама мы абсадзілі дрэвамі і кустарнікамі (грамадскім чынам вартасці 1000 зл).

— На тэрыторыі Сакольшчыны сустракаецца шмат свежапасаджаных кустоў руж. Як рэдакцыю так і напэўна нашых чытачоў цікавіць, хто з'яўляецца іх, так сказаць, дастаўшчыкам?

— Нашае надлясніцтва з'яўляецца дастаўшчыкам гэтых руж. Я не намераны пахваліцца, але хіба няшмат існуе надлясніцтваў у краіне, якія займаліся б вырошчваннем руж у такім маштабе, як нашае. Маем аж 5 школак, у якіх вырошчваем толькі самыя ружы. Яны займаюць плошчу прыблізна 1,20 га. Вырошчваем дзікія і высакародныя гатункі руж. Асабіста люблю першыя — другія.

— Якія ў вас пажаданні для чытачоў?

—Супольна дбаць аб захаванне прыгажосці нашых лясоў. Менш іх знішчаць. Спрод жыхароў лясных вёсак павінна быць больш зразумення, што ў печах добра гарыць таксама хруст адпадкі, а не толькі таўсцейшыя дровы.

Як найбольш садзіць дрэў, усюды, дзе толькі можна. Патомства падзякуе.

Гутарыў **М. КУРАШ**

Вечар паэзіі Ланчкоўскага

Варшаўская група Беларускага літаратурнага аб'яднання ў памяшканні Аддзела БГКТ — наладзіла аўтарскі вечар маладога польскага паэта Здзіслава Ланчкоўскага.

Паэт прачытаў некаторыя вершы з двух выданых друкам зборнікаў яго паэзіі, а таксама шмат новых вершаў, якія яшчэ не паявіліся ў друку.

Адбылася цікавая дыскусія над формай паэзіі Ланчкоўскага.

В. Ш.

НЕ КАРМІЦЕ МАЛЮТАК ТОЛЬКІ МАЛАКОМ!

Сярод дзяцей, асабліва вясковых, шмат захворванняў рахітам (кшывіцай). Прычынай гэтай небяспечнай хваробы з'яўляецца перш за ўсё несвядомасць матак.

Рахіт, альбо як у нас называюць, ангельская хвароба, з'яўляецца вынікам няправільнага кармлення дзіцяці!

Дзеці на вёсцы надта доўга кормяцца выключна грудзьмі і выключна малаком. У першым перыядзе свайго жыцця дзіцё перажывае найхутчэйшае развіццё. На працягу першых шасці месяцаў жыцця яны падвойваюць сваю вагу, а на працягу першага года жыцця — патройваюць. Таму ад першага месяца жыцця пажадана даваць дзецям сокі, ад трэцяга месяца — супы з агародніны, а ад пятага месяца жыцця суп вараны на мясе.

Гэта не значыць, што не трэба карміць дзіцё грудзьмі. Трэба, абавязкова трэба. Толькі нельга забываць, што ежа не павінна быць аднастаронная.

Дзеці, кормленыя толькі малаком, пераважна бываюць анемічныя, таму што малако мала мае ў сабе жалеза і мінеральных солей.

Трэба адзначыць і тое, што найбольш падатлівыя на захворванне рахітам дзеці, якія нарадзіліся ў восені. І гэта не выпадкова. Восенню дні кароткія, набліжаецца зіма, менш святла, дзеці менш прабываюць на свежым паветры.

Рахіт — гэта захворванне ўсяго арганізма. Для правільнага развіцця касцявой тканкі і нармальнай работы нервовай сістэмы вялікае значэнне маюць мінеральныя солі фосфара і кальцыя. Каб арганізм засвойваў гэтыя солі з ежы, неабходны вітамін Д. Калі яго ў арганізме не хапае развіваецца рахіт.

Захворванне пачынаецца паступова. Дзіця становіцца нервовым, часта плача без дай-прычыны. Сон робіцца неспакойным. З'яўляецца павышаная патлівасць, асабліва галоўкі. Пот выклікае свярбенне скуры, дзіця трэцца галоўкай аб падушку, што вядзе да аблысення патыліцы.

Праз два — тры тыдні з'яўляецца размякчэнне касцей чэрапа, галоўка прымае няправільную форму. Калі дзіця, якое хварэе на рахіт, пачаць саджаць раней часу, косці хрыбетніка скрыўляюцца і ўтвараецца рахітачны горб. З'яўляецца скрыўленне касцей ног, рук, таза, грудной клеткі. Прарэзванне зубоў запозніваецца. Мышцы страчваюць пругкасць і становяцца расслабленымі і вялымі. Жывот у дзіцяці робіцца вялікі і адвіслы. Рахітачныя дзеці бледныя. Яны часта хварэюць на запаленне лёгкіх і бранхіт, якія ў такіх дзяцей працякаюць цяжка і зацягваюцца.

Хворыя на рахіт дзеці развіваюцца больш марудна, чым здаровыя: пазней пачынаюць гаварыць, садзіцца, хадзіць.

Звычайна дзеці нараджаюцца з некаторым запасам вітаміна Д, які яны атрымліваюць ад маці. Вельмі важна, каб у час цяжарнасці жанчына атрымлівала ежу, якая мае вітамін Д, — сметанковае масла, яйкі, ікру. Будучая маці павінна на працягу апошніх двух — трох месяцаў цяжарнасці спецыяльна прымаць вітамін Д у выглядзе рыбінага тлушчу (па дзве сталовыя лыжкі ў дзень).

З маленькімі дзецьмі неабходна часта наведваць парадню «Д»

Грудное дзіця не атрымлівае з ежай вітаміну Д, а патрэба ў ім вялікая, таму неабходна даваць яму рыбі тлушч або вітамін Д.

Узнікненню рахіту ў дзяцей спрыяе парушэнне рэжыму, перанесеныя захворванні, а таксама дрэнныя абставіны, у якіх жыве дзіця. Дзеці, якія жывуць у сырых пакоях, што кепска праветрываюцца, часцей хварэюць на рахіт. Ежа дзіцяці таксама павінна адпавядаць узросту. Прыкорм у выглядзе малака і маннай кашы не папярэджвае развіццё рахіта. Дзіцяці абавязкова трэба даваць працёртую гародніну і фрукты, у якіх утрымліваюцца неабходныя для арганізма мінеральныя солі.

З 6—8-месячнага ўзросту дзіця павінна атрымліваць сметанковае масла і яечны жаўток, багаты вітамінам Д. Затым можна даваць печань, ікру, селядзец.

Асаблівае значэнне для папярэджання рахіта мае знаходжанне на свежым паветры.

Восенню і зімою, улічваючы малую колькасць сонечных дзён, дзецям неабходна даваць вітамін Д. Трэба ўлічваць, што рыбі тлушч, акрамя вітаміна Д, утрымлівае вітамін А. Рыбі тлушч добра засвойваецца і карысны для арганізма. Спачатку яго пачынаюць даваць 2—5 кропель, даючы кожныя тры дні па 2—3 кроплі, і даводзяць да 2-х чайных лыжак у дзень. Старэйшым дзецям можна даваць па тры чайныя лыжкі ў дзень.

Бытуе думка, што рыбі тлушч можна даваць толькі восенню і зімою. Гэта далёка не так. Летам рыбі тлушч даваць можна і неабходна, але толькі пры ўмове правільнага яго захоўвання ў халодным і цёмным месцы.

Прэпарат вітаміна Д назначаецца ўрачом. Карысна ў зімовы час абпраменьваць дзяцей ртутна-кварцавай лямпай.

Такім чынам правільнае ўскармліванне дзіцяці, шырокае выкарыстанне святла, паветра, захаванне рэжыму, адпаведнага ўзросту, своечасовае ўжыванне рыбінага тлушчу і вітаміна Д — вось асноўныя ўмовы папярэджання захворвання рахітам.

НАВІНЫ ТЭХНІКІ

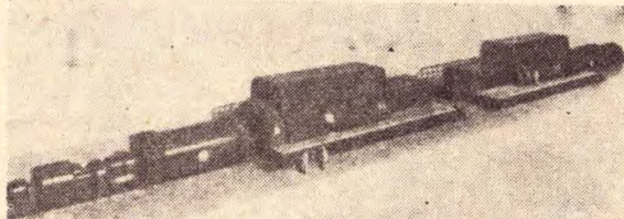

На англійскай цеплаэлектрастанцыі Торпе Морч непадалёк горада Донкастера ўстанавілі турбагенератар рэкорднай магутнасці — 550000 кілават у блоку з паравым катлом небывалай выпрацоўкі — 1700 тон пары ў гадзіну.

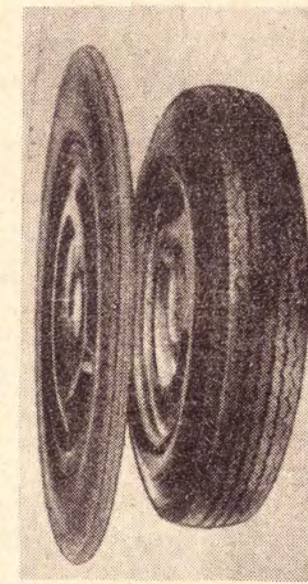

У Амерыцы вынайшлі і выпусцілі ў продаж запасныя калёсы, якія маюць разам з балонам усяго толькі два сантыметры таўшчыні. Гэта тонкі стальны ліст, па акружнасці якога наглуха прымацавана тонкасценная, гібкая, у ненадутым выглядзе, плоская, гумовая шына.

Надуванне шыны праводзіцца пры дапамозе «патрона» маленькага балончыка са сціснутым паветрам. Такое запаснае калясо вельмі лёгка накладаецца, займае зусім мала месца, але забяспечвае дастаткова вялікі прабег аўтамабіля да замены яго сапраўдным калясом, а менавіта — не менш як 300 кіламетраў. Гэта вельмі выгадна шафёрам, калі ў дарозе выйдзе са строю калясо.

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

■ На Галапагоскіх востравах, якія знаходзяцца ў берагоў Эквадара, жывуць чарапахі-гіганты вагой да 400 кілаграмаў. Даўжыня некаторых з іх даходзіць да паўтара метра. За чарапахамі ахоцяцца дзеля іх мяса і тлушчу. Іспанскае слова «галапогос» у перакладзе азначае «чарапаха».

■ Бліжэй экватара ўсе рэчы менш важаць чым непадалёк полюсаў. Паравоз, які важыць у Маскве 60 тон, становіцца пасля прыбыцця ў Архангельск на 60 кг цяжэйшы, а ў Адэсе — на столькі ж лягчэйшы. Недахоп вагі абумоўліваецца кружэннем зямлі. Яно памяншае вагу цела непадалёк экватара амаль што на 1/290 долю ў параўнанні з вагай таго ж цела ля полюсаў.

■ На працягу сямігодкі ў СССР значна пабольшыўся выпуск аўтамабіляў розных відаў. Калі ў 1958 годзе з дзвярэй аўтамабільных заводаў амаль кожную мінуту выязджала новая машына, што за суткі давала больш 1.400 штук, дык у 1965 годзе штодзённа будзе вырабляцца 2.345 аўтамабіляў.

■ На востраве Кільдыне ў Мурманскага пабярэжжа існуе невялікае возера. Плошча яго ўсяго 100 квадратных метраў, а глыбіня 17 метраў. Вада ў ім раздзяляецца на тры «паверхні». Верхні складаецца з прэснай вады, сярэдні з салонай марской, ніжні з вады, насычанай серавадародам. Слаі вады ў возеры ніколі не змешваюцца.

МОДА

АБ ЧЫМ ДОБРЫ ГАСПАДАР ВЕДАЦЬ ПАВІНЕН

ШТО ДАЕ МЕХАНІЗАЦЫЯ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

Яна ашчаджае людскі час і сілы, бо адна машына замяняе працу многіх людзей і робіць гэта значна хутчэй.

Прыклад: ЗША маюць 180 мільёнаў жыхароў, Польшча — 30 мільёнаў. У сельскай гаспадарцы і ў Польшчы, і ў ЗША працуе аднолькавая колькасць людзей — каля 7 мільёнаў. Значыць, каб выкарміць сваю краіну ў нас патрэбна 1/4 усяго насельніцтва, а ў ЗША — 1/25.

Чаму гэта так? Толькі таму, што амерыканская сельская гаспадарка моцна **змеханізаваная.** У Германіі і Чэхаславакіі заўважаем падобныя з'явы.

Механізацыя сельскай гаспадаркі дае і іншую яшчэ карысць. Менавіта, пры застасаванні машын можна хутка выконваць палявыя працы ў адпаведным тэрміне. Напрыклад, камбайн адразу выконвае некалькі прац: жне, малоціць, прасуе салому, а можа разам і араць. А, падчапіўшы за плугам барану, і баранue. Да трактара можна прычапіць тры сеўнікі і работа кіпіць.

Як з гэтага відаць, будучыня сельскай гаспадаркі ў механізацыі. Але цяжка гаварыць аб **агульнай** механізацыі н а ш а й сельскай гаспадаркі, пакуль нашы сяляне не зразумеюць, што дробныя аднаасобныя гаспадаркі з'яўляюцца ворагамі механізацыі. Машыны могуць працаваць толькі на вялікіх зямельных абшарах. А такія магчымасці даюць спулдзельні прадукцыйныя і сельскагаспадарчыя гурткі.

вл.

Школьны навучальны год закончыўся

■ 24 чэрвеня закончыўся навучальны год у пачатковых школах. Усюды прайшоў ён урачыста. У гэты дзень наведалі школы прадстаўнікі партыйных і асветных улад, прадстаўнікі Беларускага грамадска - культурнага таварыства, прадстаўнікі рад народовых і бацькоўскіх камітэтаў.

На заканчэнне навучальнага года ў Зубаве (Бельскі павет) прыбыла старшыня Прэзідыума Галоўнага Праўлення БГКТ Лідзія Бялецкая.

У Рыбаках ва ўрачыстым заканчэнні навучальнага года прыняў удзел сакратар Прэзідыума БГКТ Уладзімір Юзвюк.

Пасля выступленняў кіраўнікоў школ з кароткімі прамовамі выступалі прадстаўнікі ГП БГКТ.

Пасля ўрачыстай часткі, школьнікі і настаўнікі з Бахуроў і Боўтрык прышлі ў суседнюю школу ў Рыбакі, дзе адбылася мастацкая частка, а пасля забава.

Плёскі. Больш 100 вучняў у самай найбольшай зале. Урачысты настрой. Выступае з прамовай кіраўнік школы Барыс Шаратуха, пасля прадстаўнік бацькоўскага камітэта. Найбольш у гэтых прамовах кіруецца пажаданняў у адрас 7-класнікаў — выпускнікоў школы. Ёсць іх у Плёскаўскай школе (Бельскі павет) 12 чалавек. 9 юнакоў і дзяўчат ідуць вучыцца ў сярэднія школы. 5-ра з іх будзе трымаць экзамены ў Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй у Бельску. І нікога столькі не хвалююць выступленні, як менавіта іх, сямікласнікаў, якія сёння развітваюцца з пачатковай школай, са сваімі настаўнікамі.

З падзякай сваім выхавацелям за ахвярную працу, за веды даныя вучням выступіла выпускніца сёмага класа Іра Міранюк. Настаўнікі і госці, прыбыўшыя на заканчэнне навучальнага года, атрымоўваюць ад школьнікаў кветкі. Найлепшыя вучні атрымоўваюць кніжныя ўзнагароды. А пасля пачынаецца мастацкая частка ў польскай і беларускай мовах.

Хвалюючым быў момант уручэння пасведчанняў. Радасць і задаваленне, а ў некаторых вучняў разачараванне і слёзы, выклікала атрыманне пасведчанняў.

(мх)

■ Урачыста і весела закончыўся навучальны год у Рыбалаўскай школе. Ужо з самай раніцы класы школы напоўніліся звонкімі галасамі дзяцей, якія прышлі даведацца аб выніках сваёй працы. Дзеці з цікавасцю выслухалі кароткае выступленне кіраўніка школы грам. Васіля Панасюка. Найлепшыя вучні з усхваляваннем атрымалі кніжныя ўзнагароды. Шматлікія кветкі і цёплыя словы, сказаныя вучнямі ў адрас школы і настаўнікаў, былі довадам шчырай падзякі выхавацелям за цяжкую працу. З сумам развіталіся са школай вучаніцы сёмага класа, якія думаюць прадаўжаць навуку ў сярэдніх школах Беластока і Бельска. Пажадаем ім поспехаў у далейшай навуцы.

(лф)

■ Ва ўрачыстым заканчэнні школьнага года ў школе ў Паўночным Востраве (Сакольскі павет) прыняў удзел сябра Янка Беразавец — інструктар ГП БГКТ, а таксама прадстаўнік Павятовага камітэта партыі тав. Станіслаў Ольбрысь.

Вучнёўскі гурток выступіў з багатай мастацкай праграмай на беларускай і польскай мовах.

(ся)

■ Новы будынак прыгожай сямікласнай школы ў Крыўцы (Гайнаўскі павет) запоўніўся па-святочнаму апранутымі дзяцьмі яшчэ далёка перад восьмай гадзінай раніцы. Не было толькі вучняў былога 7-га класа. Іх развітанне са школай адбылося 22 чэрвеня.

Апошні раз у мінулым школьным годзе зазваніў званок. Да вучняў з прамовай выступіла загадчык школы Надзя Смактуновіч. Яна, м. інш., звяртаецца з заклікам, каб і ў час летняга адпачынку вучні не забывалі аб кніжках.

Перад крывецкімі школьнікамі выступіў таксама рэд. М. Кураш. Затым вучні падзякавалі загадчыцы школы і сваім настаўнікам за працу з імі і паднеслі букеты руж. Выхавацелі паасобных класаў уручылі вучням пасведчанні. Вучні — выдатнікі атрымалі ўзнагароды.

Другую частку ўрачыстасці склалі выступленні мастацкага школьнага гуртка і вучнёўская забава пад гармонік.

(мк)

■ У Дубічах Царкоўных раней як кожны дзень пачаўся рух. Усе па-святочнаму былі апрануты, усе чакалі той хвіліны, калі выхавацелі ўручаць ім школьныя пасведчанні. І вось гэтая хвіліна надышла. Вясёлыя і шчаслівыя твары былі ў школьнікаў. На іх была шчырая падзяка сваім настаўнікам, якія даюць адукацыю, якія адкрываюць дзверы да ведаў.

Пасля раздання пасведчанняў кіраўнік школы грам. Георгій Койла выступіў з прамовай. Потым адбылася мастацкая частка ў выкананні вучняў. Пазней школьнікі ўручылі букеты кветак сваім настаўнікам і дзякавалі ім за выхаванне і навуку.

Мікалай Панфілюк

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie; 5 $ — w USA.

Nakł. 5000. Błtk. B-2

Па слядах нашых інтэрвенцый.

У СПРАВЕ КРЫВЯНСКАЙ ДАРОГІ

Аддзел камунікацыі Прэзідыума ПРН у Бельску выясняе нам, што камень для будовы крывянскай дарогі трэба было б прывозіць трактарам з адлегласці 50 км, і камень ў такім выпадку на 1 км дарогі будзе каштаваць 2.500.000 зл., а Аддзел можа атрымаць толькі 210.000 зл. — толькі на фаховыя работы. Таму, як сцвярджае Аддзел камунікацыі, такая канцэпцыя будовы крывянскай дарогі цяпер немагчыма.

Можна інкш уладзіць гэтую справу. На дарозе можна зрабіць жвіроўку у апорніках. Жвір, паводле Аддзела камунікацыі, можна прывезці са жвіроўні ‐ Чыжоў. Аддзел абяцае пагаварыць яшчэ ў гэтай справе з солтысам вёскі Крывая, і калі жыхары згодзяцца на такое выйсце, будову дарогі можна будзе пачаць яшчэ ў гэтым годзе.

вл.

Аб акцыі збірання злому ў Гайнаўцы пісалі мы ў папярэднім нумары. Сёння змяшчаем здымак з гэтай акцыі. У фотааб'ектыў нашага карэспандэнта трапілі вучні III класа пачатковай школы №2. Фота: В. Рудчык

УВАГА, СТОНКА НЕ СПІЦЬ

Прыходжу рана ў рэдакцыю і калега паказвае мне поўны пачак ад запалак... стонкі. Я жахнулася. Адкуль ты ўзяў. Ён расказаў наступнае: адзін працаўнік лясной прамысловасці з Беластока выехаў на кантролю ў тартак у Чорную Весь (каля Беластока). Там яму расказалі аб тым, што на полі, каля тартака, ёсць стонка, і ніхто нічога з ёю не робіць. І многа яе? — спытаў беластачанін. — Няма бульбянога карча, на якім бы не сядзела некалькі штук. На некаторых карчах — па некалькі дзесяткаў. І то на ўсім 7-гектаровым полі. За тры мінуты адзін з рабочых прынёс пачак са стонкамі, якія трапілі потым да нас.

Гаспадары поля дзень таму назад паведамлялі Грамадскую раду, але там, замест падняць алярм, ім сказалі: купіце сродкі і знішчайце самі яе.

І толькі дзякуючы працаўніку лясной прамысловасці справа дайшла да нашага таварыша з рэдакцыі, які адразу паведаміў Павятовую і Ваяводскую рады нарадовыя ў Беластоку. Адразу спецыяльная экіпа для барацьбы са стонкай выехала ў Чорную Весь.

Вывады: пара для бульбы вельмі небяспечная, трэба ўважліва сачыць за палямі. У выпадку, калі заўважыце хоць адну штуку, неадкладна паведамляйце грамадскую раду і дамагайцеся (маеце на гэта права), каб яна падняла алярм. Калі ўдасца, алярмуйце і павятовыя органы ўлады.

Апыльванне хімічнымі сродкамі палёў не шкодзіць бульбе, а стонку забівае.

Да дня 23 чэрвеня ў нашым ваяводстве выкрылі 1700 пунктаў стонкі, тыдзень назад было іх толькі 60.

Як бачым, стонка атакуе з хуткасцю маланкі, і мы чакаць таксама не можам нават гадзіны, калі хочам сабраць ураджаі бульбы.

вл.

«Кастуха» дапамагае

Людзей ачараваных матарызацыяй штораз больш. Нажаль, не ўсе яны памятаюць аб тым, што матацыкл ці самаход у неразважных руках — гэта пагроза жыццю.

Толькі за адзін дзень (20 чэрвеня б. г.) у межах Беластоцкага ваяводства запісалі аж 5 няшчасных выпадкаў на дарогах, у выніку якіх тры асобы пацярпелі цяжкае знявечанне цела. Былі разбіты 2 грузавікі і 2 матацыклы. Зрэшты, як можа быць інакш, калі за рулём сядзіць п'яны чалавек. Тады не ён кіруе, а вядомая «кастуха».

Мікалай Казлоўскі з вёскі Рагова (Беластоцкі павет) забаву ў суседняй вёсцы правёў гучна сярод сяброў і... бутэлек «горкапякучай». Затым разсеўся ў матацыкле, ззаду пасадзіў сябру - аднавяскоўца, Алёйза Палкосніка, і паімчаўся дадому. Нічога дзіўнага, што ім якраз на сярэдзіне дарогі «вырас» тэлефонны стоўб. Замест тады дадому, трапілі ў бальніцу, але ўжо не ўласнымі сіламі — трэба было клікаць хуткую дапамогу.

БІЎ КАХАНКУ

Жыхар Беластока (Сенны рынак №7, кв. 6) Зігмунт Канкалеўскі даўжэйшы час знуткоўваўся над сваёю каханкаю Марыяй Паўлючук, з якой жыў як з жонкай. За сістэматычныя здзекі пракурор для горада Беластока прыказаў арыштаваць З. Канкалеўскага.

З гэткімі выпадкамі сустракаемся мы ўжо не першы раз. І добра, што бездапаможныя жанчыны не маўчаць. Бяскарна над нікім здзекавацца нельга. Гэта караецца правам.

П. БЯДА

СКАРГІ І ПРАПАНОВЫ

Сенакосы, праўда, ужо закончыліся, але гэта яшчэ не значыць, што можна маўчаць, калі дзеецца грубая нядбайнасць.

У 1955 годзе на сенажацях вёскі Махнатае, Гайнаўскага павета, была праведзена асушка. Меліярацыйны роў, паводле плана, меў адводзіць збытак вады ў раку Арлянку. Тым часам з невядомых прычын прадпрыемства, якое выконвала працы, закончыла гэты роў тупіком у адлегласці 1300 метраў ад рэчкі на старакорнянскіх падмоклых лугах.

Такім чынам каля 80 гектараў сенажацяў штогод залівае вада, якая сцякае з вышэй паложаных махнатаўскіх лугоў і не мае адходу ў рэчку.

Восемдзесят гектараў дрыгвянага лугу (асабліва пасля праліўнога дажджу) пераўтвараецца ў штучнае возера. Мокрае, ацякаючае вадою, сена прыходзіцца насіць на плячах па некалькісот метраў да сухога месца.

Варта было б паслаць кагосьці з сельгасаддзела ВРН у Старое Корніна, каб у рамках водпуску прынамсі праз тыдзень часу панасіў на сваіх урадніцкіх плячах вязанкі сена, ацякаючага вадою.

Іншага роду нядбайнасць Сельгасаддзела Ваяводскай рады ў Беластоку вышла наверх падчас сенакосаў у пасёлку Орля.

У 1958 годзе была праведзена там камасацыя зямлі, а раздзел сенажацяў зрабілі ў наступным годзе. Аднак шмат хлебаробаў адчувала сябе пакрыўджанымі. Сельгасаддзел ПРН у Бельску разгледзіў іхнія прэтэнзіі і вырашыў нанесці папраўкі. Зроблена гэта было восенню 1960 года і вясною бягучага года. Але каб гэтыя папраўкі (якія ўнеслі шматзначныя перамены ў стане ўладання паасобных сялян) былі правамоцнымі, трэба адабрэння ваяводскіх улад. Сельгасаддзел пры ВРН абяцаў вырашыць гэтую справу да дня 15 мая бг.

Тым часам прайшоў абяцаны тэрмін і пачаліся сенакосы, а з ваяводства ніякай весткі.

Арлянскіх хлебаробаў загналі ў казліны рог. Ніхто з сялян не ведаў, дзе па-сапраўднаму знаходзіцца яго дзялянка сенажаці. Адны хацелі касіць паводле старога стану, другія — паводле новага падзелу. А касіць трэба было. Трава ж чаю ў кабінеце не п'е і ў бюракратычных прыёмах зусім не адукавана — чакаць не хоча, а толькі расце ды даспявае.

Ну, і пашла гэткім чынам незвычайная сумятоха. Зазвінелі косы на... галавах, у пух паляцелі рубахі. Так пачаўся... «сенакос» у Орлі. Каб не хуткая інтэрвенцыя мясцовых міліцыянераў і... хуткай дапамогі, не вядома як закончылася б гэтая «касьба».

Што на гэта Сельгасаддзел ВРН?

Якуб Асака

У АФРЫЦЫ

ІМПАРТ — даўней...

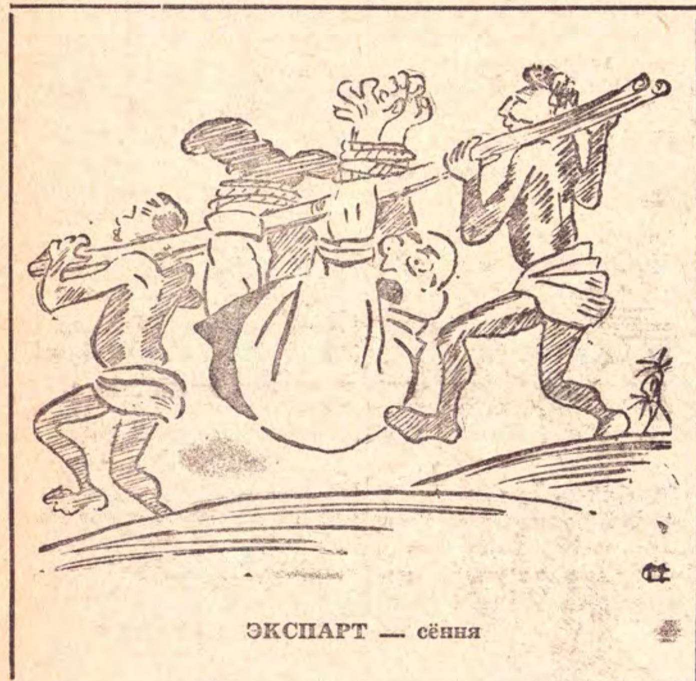

ЭКСПАРТ — сёння

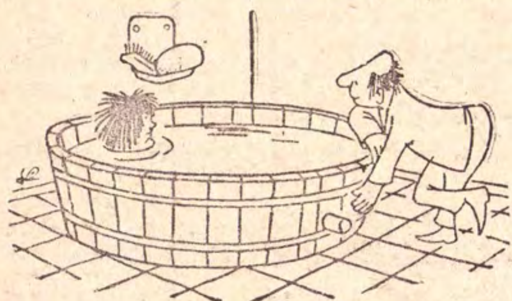

Жартаўнік

ПАН І КУХАР

Раз панскі кухар падаў на стол гуску з адною нагою. Другую ён сам з'еў. Спытаў пан кухара, дзе другая нага. Кухар сказаў, што гуска мела адну нагу.

Не паверыў пан і загадаў кухару, каб той паказаў жывыя гусі аднаножкі.

Паехаў кухар з панам шукаць гусак аднаножак. Едуць яны каля замёрзлага возера, а на ім гусі стаяць, на адной назе, а другую хаваюць ад холаду.

Кухар кажа: — вось тыя гусі аднаножкі.

Пан свіснуў і спалоханыя гусі сталі на абедзвюх нагах.

— Бачыш дурню, ці ж ім бракуе другой нагі?

Кухар спакойна кажа: — каб вы, пане, свіснулі тады, калі я гуску падаў на стол, то напэўна і ў яе была б другая нагэ

Ваня Бура
Тарнопаль

У САДЗЕ

Садаўнік злавіў Янку на дрэве, як ён ірваў яблыкі.

— Што? Такі малы і ўжо ўмееш красці?! Пойдзем да твайго бацькі.

— Дзядзька, калі мой тата ящчэ на дрэве сядзіць.

Віктар Вішнеўскі
Рыбалы

НІЧЫМ НЕ ДАГОДЗІШ

Жыў у вёсцы адзін селянін. Не сяброўскі быў гэта чалавек. Усім ён пярэчыў. Тое яму нядобра, гэтае няладна. Нічым яму не дагодзіш. Надумалі аднойчы суседзі даць яму па каробцы аўса.

— Калі дамо — думалі, — можа ён хоць за гэта нам дзякуй скажа.

Прынеслі чалавеку авёс, а ён кажа:

— Ну што ж, прыняў я ад вас па каробцы аўса. Не супраць і дзякуй сказаць, але хто яго ведае: пасею я ваш авёс, а раптам яго градам паб'е.

Рыгор Дзмітрук
Дубічы - Тафілаўцы

ПАМІЖ СУСЕДКАМІ

— Ой, як мне баліць правая нага, — скардзіцца суседка суседцы.

— Гэта, — кажа ёй суседка, — вынік старасці.

— А ці ж мая правая нага старэйшая за леву? — спытала тая.

Юрка Скепка
Альхоўка.

КУРЫЦА НАЙЛЕПШАЯ

На ўроку біялогіі настаўнік запытаў вучняў:

— Якая птушка найбольш надаецца для ежы?

— Курыца, адказаў Алесь.

— Чаму?

— Таму, што курыцу можна есці перад яе нараджэннем і пасля яе смерці.

Аляксей Шаховіч
Сакі

Пацеха бацькоў

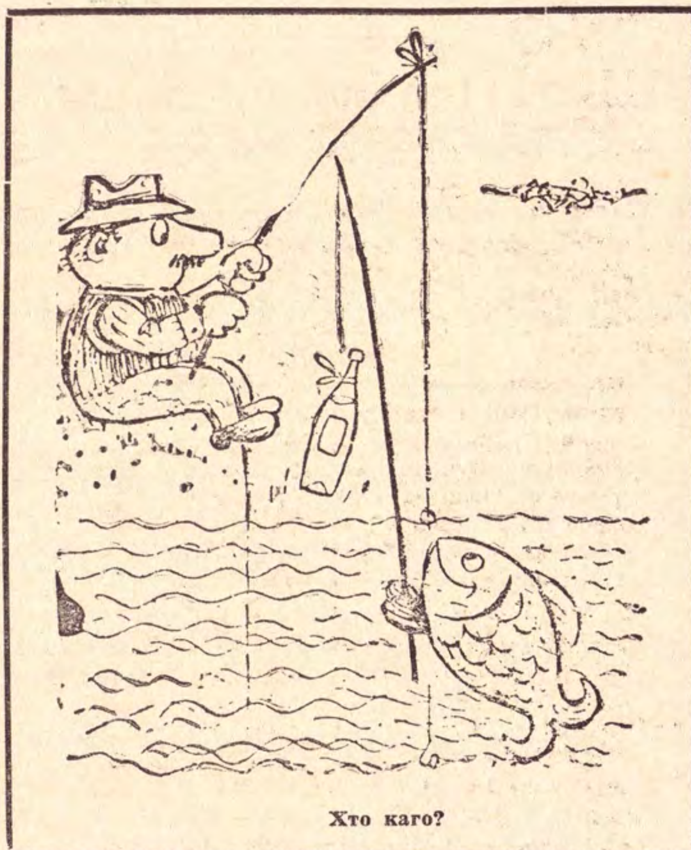

Хто каго?

АСЦЯРОЖНЫ

У рэстаране наведвальнік пытае афіцыянта:
— Чаму вы так асцярожна несяце гэтую катлету?
— А, бо яна мне, паганая, ужо два разы ўпала на падлогу.

Валя Янюк
Барысаўка.

Пад вечар да пана па выплату
Сяляне ўвайшлі ў хату.
Стаяць, гавораць ля парога,
Тым часам пан аднаго, другога
Ад грамады ў пакой пакліча,
Загляне ў кніжку, грошы зліча,
Аддасць, як трэба, усе ў парадку...
Але натрапіў на загадку.
Якраз Рыгору, як на тое,
Замест шэсць дзён, злічыў пан трое.
Рыгор па-свойму рахуе
Тры злоты болей, а пан злуе,
Аж кроў ударыла да твару.
Пан на нос ўсунуў акуляры,
Стаў лепей у кніжку ўглядацца
І сціх і перастаў спрачацца.
А па выплаце пазваў Грышку
Зрабіць на згоду па кілішку.
І сербануўшы трохі гары
Рыгор хваліць стаў акуляры.
Нарэшце так адбарабаніў
(Хмель быццам розум затуманіў):
Эх, дай жа Божа, мой паночку,
Здароўя гэтым шкляным вочкам.
Лепш панскіх свецяць, каб не зглазіць,
А тыя хай хоць павылазяць.

Аляксандр Макаль
Крушыняны.

— Грамадзяне вясковыя! — звярнуўся Кастусь да сабраных. — Ведаеце вы нешта аб газаправодзе «Дружба»? Не дачакаўшыся ніякага адказу, Кастусь выясніў:

— Газапровод гэты, як выцягнутая кішка. Працягнуўся ён на 4 тысячы кіламетраў. Ад звілікай рускай ракі Волгі пралеглі яго трубы да беларускага горада — Мозыра і тут падзяліліся на два рукавы. Адзін з гэтых рукавоў бяжыць да чэхаў і венграў, а другі да нас і немцаў. У горадзе Плоцку будуецца газаперагонны завод, дзе чорнае золата — газа, будзе перапрацоўвацца на бензін, нафту і іншыя араматныя творы.

— Вось лоўка лжэ, — пачуўся голас. — Чатыры тысячы кіламетраў, і каб трубы не працякалі на кожным кіламетры. Дзе ж гэта бачана?!

— У якога гэта разумнякі трубапровод не ўкладваецца ў галаве?! — грозна спытаў Кастусь.

Калі прысутныя прыціхлі, ён прадажваў:

— Ад нашай вёскі да малочнага пункта ўсяго два кіламетры. Эх, пралажыць бы нам трубапровод і паплыло б малачко ў пункт. Вазіцца з ім людзі перасталі б.

Пачуўшы гэтую прапанову, людзі загулі, як у вулеі. Пасыпаліся пытанні. Кастусь адказваў на ўсё, быццам галоўны інжынер трубапровода. Прапанову Кастуся прынялі і хутка ўсёй вёскай капалі роў і ўкладвалі ганчарныя трубы. Не прайшоў і месяц, як малако пацякло ў малочны пункт.

Але пры першым падліку аказалася нястача малака.

— Мабыць крадуць на малочным пункце, — рашылі сяляне.

— Ад нашага малака млосна зробіцца машэннікам, — пагражаў Кастусь. Ён хутка арганізаваў дзяжурства на малочным пункце. Дзяжурныя запісвалі літры, а малака ўсё ж не хапала.

— Трубапровод недзе працякае, — падумаў Кастусь. Але па вёсцы пайшоў слых, што Зінка Рак хвалілася: карову, маўляў, прадалі, а малака ў іх — хоць купайся. Праверылі. Аказалася, што стары Рак прыссаўся да трубапровода і хлепча малако, быццам воду з ракі. Адчапілі Рака. Пацякло малако трубапроводам шпарчэй і... зноў нястача.

Людзі хвалююцца, а Кастусь лічыдлам шчоўкае. Пасля падлікі ўсім прачытаў. Выходзіць, што цётка Марта, якая мае адну задрыпаную кароўку, зліла малака за тры каровы. У Даркі дзве каровы, а здала малака за пяць найлепшых рэкардзістак. Па ліках Кастуся выходзіць, што нашым малаком можна было б запоўніць гіганцкі трубапровод «Дружба». Праз гэтае рахункаводства трубапровод мы хутка ліквідавалі.

Як бачыце, людзі добрыя, не дараслі мы яшчэ да сучаснасці. Як жа тады будзем разлічвацца за нафту ў Плоцку, ніяк не пайму. Калі мы з белым малаком на двух кіламетрах заблыталіся, то як з чорным газам на 4 тысячах кіламетраў выйдзе? Адна толькі надзея, што наш Кастусь дапаможа газапроводу «Дружба».

Дзядзька Лявон